

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Dissertationes Juridico-Theologicæ De Jure, & Justitia

Karchne, Simon

Augustæ Vindelicorum ; [Graz], 1714

Articulus V. De restitutione ex injusta actione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40013

L. 6. Cod. de Rei vindicat. Dicta pœna cum non sit juris naturalis ante sententiam illam subeundi nulla est obligatio, uti nec remittendi expensas voluntarias, quas ipse Dominus fecisset, fecus quas nunquam fecisset cum dispendio rei familiaris in rem merè recreationi fervientem.

Demum habenda est præ oculis sequens Regula: debitum certum non extinguitur solutione incertâ; jus enim certum alterius inducens debitum urget solutionem certam. Hinc dubius debitor, an solverit debitum, tenetur integrè solvere, Lugo *Disput. 18. à n. 6.* contra Tannerum totaliter deobligantem, quando etiam creditor dubius est de solutione percepta, & contra Laym. *L. 1. tract. 1. c. 5. §. 4. n. 42.* contentum solutione partis secundum proportionem dubij.

Infertur secundò commodatarium aut depositarium dubium an res commodata, vel depositâ suâ culpâ interierit ad nihil teneri, quia in dubio non præsumitur delictum sine conjecturis fundantibus prudentem præsumptionem, Lugo *num. 14.* contra paucos. Idem dicitur de conductore rei alienæ: dubius enim an suâ culpâ interierit, manet liber, habetque locum universaliter in omni contractu, imò & in omni debito propter generale principium, quod delicta in dubio non sint præsumenda, *L. merito si ff. profocio.*

Pariter in dubio an caperis possidere bonâ aut malâ fide, aut dubiâ ex eodem principio nec malâ nec dubiâ præsumitur, nisi judicia fundent contrariam præsumptionem Lugo *num. 16.*

ARTICVLVS QVINTVS.

De restitutione ex injusta actione.

359. **C**ommunis Doctorum sensus negat ullum teneri ad restitutionem ex sua omissione, aut actione absque omni prorsus culpa illius præscindendo ab onere rei acceptæ (de cujus obligatione actum est Articulo præcedente) & ab omni contractu, culpa autem ex *num. 145.* est aut Theologica mortalis, vel venialis,

hæcque talis ex semiplena aut plena advertentia: aut est juridica divisa in latam, levem, & levissimam. Quid nomine actionis injustæ intelligatur præmisimus *num. 352.* ut fundet obligationem restitutionis, debet esse formaliter injusta, id est, debet imputari suo Auctori, atque ad eò fieri cum advertentia, quod jus alienum violetur.

Quæ-

Quæritur ergo qualis culpa debeat intervenisse in actione, aut omissione proximi damnificativa, ut obligatio sit reparandi damnum. Prima sententia cum Adriano, Panormit. Angelo & alijs ait eam nasci ex omni culpa juridica. Secunda obligationem hanc ante judicis sententiam fundat in culpa juridica lata, scilicet in levi, aut levissima, nisi post sententiam, ita Sylvester, & alij post Innocent. Tertia stat pro sola culpa Theologica, cum qua, quia regulariter sit culpa juridica lata, etiam hæc regulariter est radix obligans, si tamen accideret juridica lata sine Theologica, nequit hæc sententia obligare, ita communior cum Molin. Vasq. Less.

Dico primò potest ex dispositione legis lætæ oriri obligatio in conscientia reparandi damnum illatum cum sola culpa juridica ut tali etiam lata ante judicis sententiam, defacto tamen sic non obligant ita Molin. *Disput. 698. num. 6.* Ratio primi, quia jus ad reddendos homines cautiores potest suppositâ culpâ juridicâ dare læso jus exigendi reparationem damni per talem culpam illati, quo jure exigendi supposito damnificans tenetur in conscientia reparare damnum ante judicis sententiam. Ratio secundi, quod nullius legis canonicæ, aut civilis ullus textus ante sententiam judicis transferat jus ad damnificatum ad exigendam damni illati reparationem, nec conditores earum intendisse ejusmodi translationem (seclusâ sententiâ prob. Molin. varijs textibus *Disp. 797.* neque earum finis aliud exigit, qui erat major cautela fortuitæ damnificationis; hic autem finis sufficienter obtinetur per sententiam judicis.

Cæterum aliqua leges, quas Adversarij autumant loqui de culpa juridica obligante ad restitutionem, loquuntur de juridica lata, quam dixi regulariter simul esse culpam Theologicam, hoc modo est intelligendum *c. si culpa de injurijs*, uti colligitur ex illis verbis: *nec ignorantia te excusat, si scire debuisti*: loquitur igitur de vincibili ignorantia: pariter *c. contulisti secunda. quest. 4.* ubi Stephanus V. jubet monendos parentes, nec tenellos secum collocent in eodem lecto, ne ex negligentia superveniente suffocentur: monitio igitur, ne collocent secum in eodem lecto, facit ut eorum collocatio sit causa per se moralis occisionis, consequenter est culpa Theologica gravis, nec monitio patitur inadvertentiam ad periculum. Unde dixi, quod culpa etiam lata juridica ut talis præcisè non fundet obligationem.

360. Dico secundò culpa juridica lata cum culpa solùm veniali Theologica semideliberata graviter damnificans proximum nequit esse radix obligationis mortalis reparandi damnum grave illatum, sed requiritur, ut intervenerit formalis injustitia mortalis Lugo *Disp. 8. num. 56.* Less. Probat: obligatio restituendi ex vi præcisè formalis injustitiæ nequit esse major, quam sit ipsa formalis injustitia; hæc enim supponitur unica esse radix obligationis, atqui formalis injustitia supponitur esse solùm levis, ergo ut obligatio sit mortalis, injustitia debet esse mortalis. Amplia conclusionem contra Haunold. ad obligationem reparandi damnum grave illatum per plura minora furta plenè delibe-

rata,

rata, uti probatum est à num. 254. & oppositum fundamentum Haunoldi refutatum.

An autem dicta culpa Theologica ex imperfectione, seu indeliberatione actus venialis obliget ad partem, vel minorem damni cum proportione ad culpam. Affirmat Melin, *Disput. 698.* approbatus à Laym, *L. 3. tract. 3. p. 1. c. 6. num. 4.* addente hanc obligationem esse mortalem, quando pars damni reparanda est notabilis. Econtra Vasq. *de Restit. cap. 2. §. 2. dub. 2.* obliget ad reparationem totius damni, cum sequitur Turrianus non explicant tamen an obligatio hæc sit gravis, aut levis: sed non esse grave urget argumentum nostrum, nec gravitatem obligationis probat materiæ gravitas, in qua datum est damnum, quia tota obligatio restitutionis radicatur in culpa damnificationis, non in damno materialiter sumpto sine respectu ad culpam damnificantis. Demum communis cum Lugo à n. 56. Haunold. *tract. 2. n. 194.* post Lessium & alios deobligat ab omni restitutione, eo quod ejusmodi damnum sit potius fortuitum, quam voluntarium, atque adedò damnificatus nequeat esse rationabiliter invitus, quæ sententia est tuta teste Laym. ac in eam sat clarè propendet Gormaz *Disp. 15. n. 795.* ubi ex sententia Soarez. *tom. 2. de Relig. L. 1. cap. 6. c. 2. de juramento c. 7.* negat oriri obligationem etiam levem implendi in materia gravi promissionem factam homini, aut DEO votum vel juramentum aut contractum inicum ex imperfecta deliberatione, ergo nec injusta damnificatio in materia gravi potest inducere obligationem restituendi rem gravem. Re-

spondeo mihi magis probari sententiam Vasq. à paritate culpæ venialis deliberatæ in materia levi, & culpæ mortalis in materia gravi obligantis ibi sub veniali, hic sub mortali ad reparandum totum damnum, ergo etiam culpa formaliter injusta semideliberata circa materiam gravem obliget leviter ad reparandum totum damnum, quia circa totum damnum est commissa levis injustitia, ergo fundat obligationem levem totum reparandi, hoc enim est conforme juri naturali, aliàs nulla pœna de jure naturali posset infligi.

361. Objicies primò jus naturale obligans in materia gravi obligat graviter, sed in nostro casu etsi culpa sit ex imperfectione venialis, est materia gravis, ergo. Secundò Excommunicatio minor est pœna fatis gravis, & tamen potest quis ei subijci ex culpa veniali, ergo etiam oriri potest gravis obligatio restituendi ex culpa levi. Confirmatur à pœna purgatorij graviore quavis pœnâ vitæ præsentis, nihilominus ea imponitur ob culpam levem. Tertio, homo potest se voto obligare sub levi ad materiam gravem; superior sub levi materiam gravem subito præcipere; pariter contrahentes possunt se sic mutuo obstringere, ergo etiam ex delicto levi in conscientia potest oriri obligatio levis restituendi rem gravem.

Respondeo ad primum major est vera quando obligatio fundatur in materia, seu re accepta, secùs dum fundatur in culpa levi, sive in materia comparative ad culpam venialem.

Ad secundum Excommunicatio imponi potest, vel ut Pœna, vel ut Medicina: Ecclesia ut *Spia Mater* raro imponit

nit illam ut pœnam propter culpam levem, sed ut Medicinam, ut filius lapsus reviviscat: obligatio autem restituendi non est Medicina, sed quasi pœna: dum oritur ex delicto, quam sibi imponit delinquens.

Ad confirmationem omnes respondere debent, cum nullus Judex humanus queat decernere culpæ levi pœnam tam acerbam, igitur jus tam naturale quam civile aliter meretur gravitatem, & levitatem pœnæ relatè ad rempublicam mortalem, quam sit pœna relate ad

rempublicam immortalem, respectu hujus enim judicatur pœna levis, quæ judicatur à nobis gravissima.

Respondeo igitur pœnam purgatorij etsi gravissimam comparativè ad quamvis pœnam vitæ hujus, non esse gravem relate ad rempublicam æternam, in qua quævis pœna temporalis relate ad pœnam æternam censenda est levis.

Ad tertium Respondeo hoc esse pro nobis ut patet ex responso in fine n. 361. quod objectio confirmat.

ARTICVLVS SEXTVS.

De obligatione restituendi ex contractu justo, & ex quasi Contractu.

362. **E**X contractu duplex obligatio nasci potest, una immediata E. g. agendi, solvendi, tradendi id, ad quod te ex contractu, seu pacto expresso obligasti; altera mediata v. g. cum consensu Petri apud eum deposui centum aureos suo tempore restituendos, hæc obligatio restituendi est immediatè ex contractu, si culpa Petri pereunt aurei, præter aureos immediatè vi contractus justii debitum debet mihi reddere damnum inde secutum v. g. lucrum cessans, quod patior ex non restitatis suo tempore aureis, hæc obligatio immediatè radicatur in culpa, mediata autem & radicaliter ex contractu

oritur, vi cuius se obligavit ad inculpam depositi conservationem. Similiter obligandi modum habent quasi contractus, id est, pacta implicita administrandi bene officia: assumens enim officium tacitè paciscitur cum eo, circa quem est exercendum, sic ex quasi contractu obligantur Tutores, Curatores, Procuratores, Advocati, Medici, Professores, Artifices, Confessarij, Chirurghi, Obstetrix, &c.

Circa contractus tres sunt dispositiones juris civilis. Prima est de contractibus cedentibus in solius recipientis commodum ut commodatum (respicit quidem hoc etiam commodum dantis siquidem,